www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

The Relationship Between Emotional Self-Awareness and Environmental Supports with Emotional Creativity and Academic Enthusiasm in Nursing Students

Malikeh Sayahi [1], Sahar Safarzadeh [2*]

[1] *M. A., Department of General Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.*
[2] *Assistant Professor, Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.*

**Corresponding author: Sahar Safarzadeh, Assistant Professor, Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.*
E-mail: safarzadeh1152@yahoo.com

Article Info

Keywords: *Emotional self-awareness, Environmental support, Emotional creativity, Academic well-being, Nursing students*

Abstract

Introduction: Nursing students are one of the potential forces ensure community health promotion and Hence the detection of predictive variables Creativity and enthusiasm are very important in their education. Accordingly, the purpose of this study was to investigate the relationship between emotional self-awareness and environmental support with creativity excitement and academic enthusiasm were among nursing students.

Methods: The study was designing as Canonical Correlatiois. Society statistical population included all nursing students of Ahvaz Islamic Azad University and samples The research consisted of 145 people who were randomly sample selected were selected. Grant and emotional self-awareness questionnaires were used to collect data Associates (2002), Environmental Protection Lent et al. (2005), April Emotional Creativity And Thomas Knolls (1991) and the academic enthusiasm of Frederic et al. (2004) Became For data analysis, Pearson correlation and Canonical Correlatiois used.

Results: The results showed that between emotional self-awareness and support an environment (first set) with emotional creativity and academic eagerness (second set) in nursing students has a meaningful relationship and the amount of Canonical Correlation (r=0/684). Also the strongest relationship is between the emotional self-awareness of the variables independent (β=0/912) and emotional creativity of the variables dependent (β=0/980).

Conclusion: In general, it is possible to teach emotional self-awareness techniques and create a suitable and supportive educational and family environment. It helped to foster emotional creativity and increase the academic enthusiasm of nursing students and in this way, he made a significant change in the health and treatment system of the society.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]

مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۷، شماره ۱، ۱۴۰۳
صفحات: ۱۰-۱۹

رابطه خودآگاهی هیجانی و حمایت محیطی با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان پرستاری

ملیکه سیاحی [۱]، سحر صفرزاده [۲]*

[۱] کارشناسی ارشد، گروه روان‌شناسی عمومی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
[۲] استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

* نویسنده مسوول: سحر صفرزاده، استادیار گروه روان شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
ایمیل: safarzadeh1152@yahoo.com

چکیده

مقدمه: دانشجویان پرستاری یکی از نیروهای بالقوه تضمین کننده ارتقای سلامت جامعه هستند و از این رو تشخیص متغیرهای پیش‌بینی کننده خلاقیت و اشتیاق در تحصیل آنان بسیار حائز اهمیت است. بر این اساس پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه خودآگاهی هیجانی و حمایت محیطی با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان پرستاری انجام شد.

روش‌ها: پژوهش حاضر همبستگی از نوع کانونی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز بود و نمونه پژوهش شامل ۱۴۵ نفر از جامعه مذکور بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای جمع آوری داده‌ها از پرسشنامه های خودآگاهی هیجانی گرنت و همکاران(۲۰۰۲)، حمایت محیطی لنت و همکاران (۲۰۰۵)، خلاقیت هیجانی آوریل و توماس نولز (۱۹۹۱) و اشتیاق تحصیلی فردریک و همکاران (۲۰۰۴)، استفاده شد. برای تحلیل داده ها از همبستگی پیرسون و همبستگی کانونی استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که که بین خودآگاهی هیجانی و حمایت محیطی (مجموعه اول) با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی (مجموعه دوم) در دانشجویان پرستاری همبستگی کانونی معنادار وجود دارد (r=۰/۶۸۴) و نیز قویترین رابطه بین خودآگاهی هیجانی از متغیرهای مستقل (β=۰/۹۱۲) و خلاقیت هیجانی از متغیرهای وابسته (β=۰/۹۸۰) می‌باشد.

نتیجه‌گیری: در کل می‌توان با آموزش فنون خودآگاهی هیجانی و ایجاد محیط تحصیلی و خانوادگی مناسب و حمایتگر، به بالندگی خلاقیت هیجانی و افزایش اشتیاق تحصیلی دانشجویان پرستاری کمک کرد و از این طریق در نظام سلامت و درمان جامعه تحول قابل توجه ایجاد نمود.

واژگان کلیدی: خودآگاهی هیجانی، حمایت محیطی، خلاقیت هیجانی، اشتیاق تحصیلی، دانشجویان پرستاری.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]

مقدمه

در هر کشوری دانشگاه‌ها و دیگر محیط‌های آموزشی، مکان‌هایی هستند که در آن چالش تحصیلی، موانع و فشارها، حقیقت پایدار زندگی تحصیلی محسوب می‌شوند[۱] و از این رو دانشجویان در این دانشگاه‌ها، از اقشار برگزیده جامعه و سازندگان آینده آن کشور تلقی می‌گردند[۲]. بنابراین توجه به نقش متغیرهای روان‌شناختی بر ابعاد مختلف سلامت و عملکرد تحصیلی دانشجویان بسیار مهم می‌نماید[۳]. درهمین راستا زیربنای بسیاری از رفتارهای دانشجویان مانند همه انسان‌ها باتوجه به تحقیقات انجام گرفته روی فعالیت‌های مغز و پاسخ‌های داده شده، «هیجانات» می‌باشند که می‌توانند به صورت هشیار به عنوان خلاقیت‌هیجانی شمرده شوند[۴]، که مستلزم رهاشدن از واکنش‌های هیجانی معمول و خلق واکنش‌های بدیع می باشند[۵]. آوریل[۶] اولین فردی بود که مفهوم خلاقیت هیجانی را، مطرح کرد و توضیح داد که خواندن هیجانات خود، همانند هیجانات دیگران، نیازمند آگاهی از این حالات است و شامل توجه به مهارت تشخیص هیجانات متفاوت به وسیلهٔ تمیز دادن تجربیات روان‌شناختی متفاوت و استفاده از تکه‌کلام‌های متنوع برای رمزگشائی هیجان‌ها است.

در مقابل هیجانات، که اغلب تجلی برانگیختگی‌های درونی افراد است به گونه‌ای که فردرا در ارائه پاسخ محدود می‌کند، اشتیاق تحصیلی، به عنوان عاملی در اختصاص زمان، علاقه و انرژی به فعالیت‌های مربوط به یادگیری تعریف می‌گردد[۷]. درمورد مفهوم اشتیاق دردهه اخیر توجه پژوهشی فزاینده‌ای ایجاد شده است[۸]. اشتیاق تحصیلی بعد جسمانی و روانی یادگیرندگان را برای درگیری با تکالیف یادگیری برانگیخته می‌کند[۹]. این عامل در دانشجویان بیانگر قوت رفتار و کیفیت عاطفی و شناختی مشارکت آنان درطول فعالیت برای یادگیری است[۱۰]. با توجه به اینکه اشتیاق عاطفی در میان دانشجویان باعث می‌شود که اشتیاق شناختی آنان در چارچوب فعالیت‌های علمی و دانشگاهی رشد یابد، بنابراین، توانایی اساتید برای شناخت و هدایت هیجانات دانشجویان بسیار مهم است. این امر می‌تواند خلاقیت هیجانی و در نتیجه طراحی و تولید ایده‌های جدید دانشجویان را تحت تأثیر قراردهد[۱۱]. در همین راستا طی تحقیق کریمی، عباسی و مرشدی[۱۲] مشخص شده است اشتیاق تحصیلی می تواند منجر به سازگاری شغلی دانشجویان پرستاری و خودتنظیمی آنها شود. در پی این موضوع، آگاهی از حالات هیجانی خاص در خود و اطرافیان برای انطباق و سازگاری با محیط اطراف ضروری است[۱۳]. سطوح پنج‌گانهٔ خودآگاهی هیجانی عبارتنداز؛ احساس بدنی، تمایل به عمل، هیجان‌های منفرد، هیجان‌های وابسته و ترکیبی از تجربیات هیجانی آمیخته[۱۴] و فقدان آگاهی از احساسات تجربه شده، افراد را برای انتخاب راهبردهای پاسخ‌دهی مناسب جهت فائق آمدن بر موقعیت‌های اجتماعی با مشکل مواجه می‌سازد[۱۵]، درنتیجه از میزان درگیری فرد می‌کاهد. به این‌ترتیب یکی از مؤلفه‌های اثرگذار بر درگیری تحصیلی نقش خودآگاهی هیجانی است و در تحقیق صادقی، امیریان، وفاپور و بزدوده[۱۶] نیز خودآگاهی هیجانی با تعلل‌ورزی تحصیلی به عنوان عامل مقابل اشتیاق تحصیلی، رابطه منفی و معنادار نشان داد. افراد با خودآگاهی هیجانی بالا پاسخ‌ها را به شکلی مناسب و سریع، همگام با تغییرات محیطی به‌کار می‌گیرند تا بهزیستی تحصیلی حاصل شود[۱۷] و از این رو تفسیر و تنظیم هیجان برای رفتار اجتماعی انطباقی، بسیار ضروری می‌نماید[۱۸] و از سوی دیگر لوپز-گونزالز و آموتیو [۱۹]، نیز طی تحقیقی نشان دادند که تجربه هیجانی در کلاس درس، عملکرد دانش آموزان و همچنین علاقه تحصیلی و رشد شخصی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

از سوی دیگر حمایت‌های محیطی ازجمله روابط استاد-شاگردی، روابط با همتایان و حمایت‌های والدین، به‌عنوان درگیری تحصیلی دانشجویان و عامل رشد مهارت‌ها در محیط‌های آموزشی عمل می‌کند[۲۰]. قابل‌توجه است که تأثیر حمایت‌های محیطی بر درگیری و موفقیت تحصیلی بیشتر به‌صورت مستقیم انجام می‌گیرد. پیانتا و هامر[۲۱]، طی پژوهشی دریافتند اساتیدی که حمایت‌های هیجانی مناسبی برای یادگیرندگان فراهم می‌کنند، باعث افزایش انگیزه، شور و شوق در آنان می‌شوند و در نتیجه کلاس درس فعال و با نشاطی خواهند داشت. بنابراین، زمانی که دانشجویان محیط خود را تغییر می‌دهند و از راهبردهای انطباقی در روبرو شدن با این گونه مسائل استفاده می‌کنند، بااین روش، خودرا با محیط سازگار می‌نمایند و البته سازگاری با محیط کمک می‌کند تاآن‌ها به قوانین دانشگاه بیشتر عمل کنند، انتظارات اساتید را بدانند و خود را با آن وفق دهند. این شرایط موجب ترغیب آنها به انجام بهتر امور تحصیلی در دانشگاه می‌شود. به علاوه بهزیستی تحصیلی آنها بالا می‌رود و فرصتی فراهم می‌شود تا بهتر در فعالیت‌های تحصیلی درگیر شوند[۲۰]. از سود دیگر بهزیستی تحصیلی که ناشی‌از حمایت‌های محیطی است، میزان احساس خوب(مثبت) دانشجویان از محیط آموزشی، احساس رضایت آنها از این محیط و احساس آزادی یا نبود ترس و مسائل روان‌شناختی و روان‌تنی در موقعیت‌های آموزشی است[۲۲] که احتمالاً می‌تواند در روند ارائه ایده های خلاقانه یادگیرندگان و ارتقای پیشرفت تحصیلی مؤثر باشد. در کل با نگاه اجمالی به تحقیقات پیشین و استنباط اثرات احتمالی فزاینده محیط آموزشی در یادگیرندگان و مؤثر بودن روابط حمایتی بین اطرافیان با محصلین، و توجه به این نکته که تاکنون تحقیقات مشخص و مستقیمی در گروه دانشجویان جهت تعیین رابطه ارتقای تمایل

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]

به رفتار خلاقانه و نوآورانه و همچنین بالندگی و اشتیاق در تحصیل از طریق بهبود خودآگاهی هیجانی و تناسب شرایط محیط آموزشی در دانشگاه انجام نشده است، در تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه خودآگاهی هیجانی و حمایت محیط دانشگاهی با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان پرستاری، تلاش شده است که راهی جهت ارتقای اشتیاق در دانشجویان برای کسب علم بصورت فعال و افزایش تمایل برای تلاش در جهت فعالت‌ها و ایده پردازی های خلاقانه در سطح کارهای علمی تعیین شود. از این رو تحقیق حاضر به دنبال پاسخ علمی به این سوال می‌باشد که آیا با افزایش خودآگاهی هیجانی و بهبود بیش از پیش حمایت محیطی در دانشگاه‌ها و از سوی مسئولین و اساتید، می‌توان در جهت ارتقای خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان گام برداشت؟ بدین ترتیب فرضیه پژوهش به این صورت است که؛ بین رابطه خودآگاهی هیجانی و حمایت محیطی با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان پرستاری رابطه وجود دارد.

روش‌ها

روش اجرای پژوهش حاضر توصیفی-کمی(غیرآزمایشی) و طرح پژوهشی همبستگی از نوع همبستگی کانونی (Canonical Correlation) بود. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بودند که تعداد آنها ۱۹۰ نفر بود. بر اساس جدول پیشنهادی کرجسی و مورگان[۲۳] حجم نمونه ۱۲۳ نفر برآورد شد، اما در پژوهش حاضر برای اطمینان از ثبات حجم نمونه و محاسبه ریزش احتمالی ۱۴۵ نفر به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. نحوه اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از هماهنگی با معاون پژوهشی دانشگاه و مسئولین محترم دانشکده پرستاری و مامایی، لیست دانشجویان تهیه و از میان آنان ۱۴۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند و از اعضای نمونه پس از بیان اصل رازداری، محرمانه ماندن اطلاعات شخصی و رعایت سایر نکات اخلاقی در پژوهش، مورد بررسی قرار گرفتند. ملاک‌های ورود به مطالعه شامل حداقل سن ۱۹ سال، گذراندن حداقل یک ترم تحصیلی، عدم مصرف داروهای روانپزشکی، عدم رخدادهای تنش زا در چهار ماه گذشته و ملاک‌های خروج از مطالعه شامل عدم تمایل به همکاری و تکمیل پرسشنامه‌ها به صورت ناقص یا نامعتبر بود. تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ انجام شد و جهت گردآوری اطلاعات از پرسشنامه های ذیل استفاده شده است؛

پرسشنامه‌خودآگاهی‌هیجانی (Emotional Self-awareness Questionnaire**):** پرسشنامه خودآگاهی هیجانی دارای ۳۳ است که توسط گرنت، فردریک و لنگفورد در سال ۲۰۰۲ ساخته شد [۲۴] و در سال ۲۰۱۲ توسط کائر، رید، کروک، کور، هرپس و همکاران نیز برای سنجش خودآگاهی هیجانی به کار رفته است [۲۵]. این پرسشنامه با یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (از هرگز تا خیلی زیاد) خودآگاهی هیجانی افراد را اندازه گیری می‌کند. در پژوهش کائر و همکاران[۲۵] علاوه بر سنجش روایی صوری و محتوایی پرسشنامه، پایایی آن بر اساس آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۳ گزارش شد. در پژوهش مهنا و طالع پسند[۱۴] ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ برای خود آگاهی هیجانی ۰/۷۹ بدست آمده است. در تحقیق حاضر نیز ضریب پایایی پرسشنامه خود آگاهی هیجانی با روش آلفای کرونباخ ۸۹٪ محاسبه شد.

مقیاس حمایت محیطی (Environmental Protection Questionnaire**):** این مقیاس توسط لنت، ترسی، براون، سورسی، نوتا و همکاران سال ۲۰۰۶ ساخته شد [۲۶] که توسط میکائیلی منبع[۲۷] به فارسی ترجمه و در جامعه دانشگاهی ایران روایی آن محاسبه شد. این ابزار ۹ ماده دارد که در آن پاسخگویان میزان تشویق و حمایت از کادر آموزشی و دوستان و خانواده درباره تحصیل را در مقیاس لیکرت پنج درجه ای (از کاملا موافق تا کاملا مخالفم) تعیین می‌کنند. این مقیاس از دو مولفهٔ حمایت دوستان و خانواده (با ۵ سوال(۱ تا ۵)، و حمایت کادر آموزشی (با ۴ سوال(۶ تا ۹))، تشکیل شده است. درمطالعه میکاییلی منبع ضریب اعتبار مولفه اول ۰/۸۸ گزارش شده و در مؤلفه دوم ۰/۸۱ و کل مقیاس ۰/۸۹ گزارش شده است[۲۷]. در تحقیق حاضر ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ برای مقیاس حمایت محیطی ۰/۸۱ بدست آمده است.

پرسشنامه خلاقیت هیجانی (Emotional Creativity Inventory**):** این آزمون توسط آوریل و توماس نولز در سال ۱۹۹۱ساخته شده و حاوی ۳۰ گویه است که در یک طیف پنج درجه‌ای لیکرت(کاملا موافقم(۵) تا کاملا مخالفم(۱)) تنظیم شده اند[۲۸]. در سنجش خلاقیت هیجانی چهار ملاک در نظر گرفته شده: نوآوری، اثربخشی،اصالت و آمادگی می‌باشد که از ۳۰ گویه مذکور ۷ مورد با آمادگی هیجانی، ۱۴ مورد به نوآوری، ۵ مورد به اثربخشی و ۴ مورد به اصالت مربوط می‌شود و ۲ مورد از ۳۰ گویه آزمون به طور معکوس نمره‌گذاری می‌شود. آوریل[۲۸] با روش آلفای کرونباخ پایایی نمره کل خلاقیت هیجانی را ۰/۹۱و پایایی ابعاد آمادگی، اثربخشی، صداقت و بداعت را به ترتیب ۰/۸۹،۰/۸۰،۰/۸۰و ۰/۸۵ به دست آورد. در تحقیق حاضر ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ نمرهٔ خلاقیت هیجانی ۸۵٪ بدست آمده است.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]

پرسشنامه اشتیاق تحصیلی (Academic Engagement Inventory**):** این پرسشنامه توسط فردریکز، بلامن فیلد و پریس[۲۹] در سال ۲۰۰۴ طراحی و تدوین شده است و دارای ۱۵ گویه و سه خرده مقیاس رفتاری، عاطفی و شناختی می‌باشد و بصورت لیکرت پنج درجه‌ای (هرگز تا همیشه)، سنجده می‌شود. فردریکز، بلامن فیلد و پریس[۲۹] ضریب پایایی این پرسشنامه را ۰/۸۶ گزارش کردند. روایی پرسشنامه اشتیاق تحصیلی در پژوهش عباسی، درگاهی، پیرانی و بنیادی[۹] مورد بررسی قرار گرفته و روایی صوری آن را مطلوب گزارش کردند. در تحقیق حاضر ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ برای پرسشنامه اشتیاق تحصیلی ۰/۸۵ بدست آمده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص های توصیفی میانگین و انحراف استاندارد، ضریب همبستگی پیرسون و همبستگی کانونی استفاده شد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار متغیرها در مجموعه اول شامل خودآگاهی هیجانی به ترتیب ۸۲/۷۵ و ۱۱/۵۱ و حمایت محیطی به ترتیب ۳۲/۷۵ و ۵/۴۶ و میانگین و انحراف معیار متغیرها در مجموعه دوم شامل خلاقیت هیجانی به ترتیب ۷۴/۱۳ و ۱۳/۸۱ و متغیر اشتیاق تحصیلی به ترتیب ۴۹/۶۳ و ۹/۱۳ می‌باشد.

جدول ۱: ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها		۱	۲	۳	۴
۱	خودآگاهی هیجانی	۱	–	–	–
۲	حمایت محیطی	۰/۵۲۱**	۱	–	–
۳	خلاقیت هیجانی	۰/۶۷۵**	۰/۴۵۳**	۱	–
۴	اشتیاق تحصیلی	۰/۳۷۱**	۰/۳۵۹**	۰/۶۵۲۱**	۱

** $p< ۰/۰۱$ * $p< ۰/۰۵$

مندرجات جدول ۱ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین خودآگاهی هیجانی با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی به ترتیب برابر ۰/۶۷۵ و ۰/۳۷۱ می‌باشد و همچنین، ضریب همبستگی بین حمایت محیطی با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی به ترتیب برابر ۰/۴۵۳و ۰/۳۵۹ می‌باشد که این ضرایب در سطح p<۰/۰۱ معنی دار هستند.

در این پژوهش، برای بررسی همبستگی‌های چندمتغیری بین متغیرهای مستقل یا مجموعه اول(خودآگاهی هیجانی و حمایت محیطی) و متغیرهای وابسته یا مجموعه دوم(خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی) از روش آماری تحلیل همبستگی کانونی استفاده شده است. از این رو ابتدا نتایج آزمون‌های معنی داری برای کل مدل به کار رفته با استفاده از چهار شاخص معنی داری چندمتغیری مختلف ارائه می‌شود که در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲: نتایج آزمون‌های چندمتغیری معنی‌داری برای مدل کامل تحلیلی کانونی (متعارف)

آزمون ها	مقدار	نسبت F	df فرضیه	dfخطا	سطح معنی داری
اثر پیلایی	۰/۵۴۶	۴۰/۵۹	۴	۴۱۸	۰/۰۰۱
اثر هتلینگ	۱/۰۷	۵۲/۶۷	۴	۴۱۴	۰/۰۰۱
لامبدای ویلکز	۰/۴۶۸	۴۶/۴۴	۴	۴۱۶	۰/۰۰۱
بزرگترین ریشه روی	۰/۴۷۹	–	–	–	–

در جدول ۲ نتایج آزمون‌های چندمتغیری معنی‌داری برای مدل کامل تحلیلی کانونی (متعارف) به کار رفته با استفاده از چهار شاخص معنی‌داری چندمتغیری نشان می‌دهد، که مدل کلی معنی دار است. ضرایب همبستگی کانونی و آزمون‌های چندمتغیری برای هر یک از ابعاد در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳: مقدار ویژه و همبستگی کانونی

شماره توابع یا ریشه ها	مجذور همبستگی	همبستگی کانونی	درصد تراکمی	درصد	مقدار ویژه
۱	۰/۴۸۷	۰/۶۸۴	۹۱/۹۱	۹۱/۸۲	۰/۹۳۴
۲	۰/۰۷۶	۰/۲۶۸	۱۰۰	۸/۰۷	۰/۰۸۴

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]

جدول ۴: نتایج تحلیل کاهش بعد

ریشه ها	لامبدای ویلکز	نسبت F	df فرضیه	df خطا	سطح معنی داری
۱ از ۲	۰/۴۷۵	۴۶/۳۴	۴	۴۱۵	۰/۰۰۱
۲ از ۲	۰/۹۲۵	۱۷/۲۹	۱	۲۱۱	۰/۰۰۱

در جدول ۴ نتایج آزمون F نشان می‌دهد که چهار همبستگی کانونی از نظر آماری معنی‌دار می‌باشد. برای اولین همبستگی کانونی نسبت F برابر ۴۶/۳۴ و برای دومین همبستگی کانونی برابر ۱۷/۲۹ می‌باشد.

جدول ۵: ضریب همبستگی بین متغیرهای کانونی و متغیرهای مجموعه اول

متغیرهای وابسته	تابع اول	تابع دوم
خلاقیت هیجانی	۰/۹۸۰	۰/۹۳۹
اشتیاق شغلی	۰/۳۹۱	۰/۲۰۲

مطابق نتایج جدول ۵ اولین بعد یا متغیر کانونی، قویترین رابطه را با خلاقیت هیجانی (۰/۹۸۰) دارد و سپس با متغیر حمایت محیطی (۰/۳۹۱) دارد. دومین متغیر کانونی قویترین همبستگی را با خلاقیت هیجانی (۰/۹۳۹) دارد سپس با متغیر حمایت محیطی (۲۰۲) دارد.

جدول ۶: نتایج واریانس متغیرهای مجموعه اول(وابسته) که توسط متغرهای کانونی توضیح داده می‌شود

شماره توابع یا ریشه ها	درصد متغیروابسته	درصد تراکمی متغیر وابسته	درصد متغیر همگام	درصد تراکمی متغیر همگام
۱	۸۵/۰۱۲	۸۵/۰۱۲	۷۵/۷۰۳	۷۵/۷۰۳
۲	۱۴/۹۸۸	۱۰۰	۲۴/۲۹۷	۷۶/۰۱۴

همانطور که در جدول ۶، نشان داده شده است، ۸۵/۰۱۲ واریانس متغیرهای وابسته با اولین بعد کانونی قابل توضیح است. به عبارتی بعد اول مسئول ۸۵/۰۱۲ واریانس متغیرهای وابسته است، درحالیکه بعد دوم ۱۴/۹۸۸ واریانس متغیرهای وابسته را توضیح می دهد.

جدول ۷: همبستگی بین متغیرهای کانونی و متغیرهای مجموعه دوم با متغیر همگام

متغیرهای همگام	تابع اول	تابع دوم
خودآگاهی هیجانی	۰/۹۱۲	۰/۸۰۴
حمایت محیطی	۰/۴۲۵	۰/۲۷۶

بر اساس جدول ۷ متغیر خودآگاهی هیجانی قویترین رابطه (۰/۹۱۲) را با اولین متغیر کانونی دارد و حمایت محیطی (۰/۴۲۵) در رتبه دوم قرار داد. در بعد دوم نیز خودآگاهی هیجانی قویترین رابطه (۰/۸۰۴) را با دومین متغیر کانونی دارد و حمایت محیطی (۰/۲۷۶) در رتبه دوم قرار داد.

جدول ۸: نتایج واریانس متغیرهای همگام که توسط متغیرهای کانونی توضیح داده می شود

شماره توابع یا ریشه ها	درصد متغیروابسته	درصد تراکمی متغیر وابسته	درصد متغیر همگام	درصد تراکمی متغیر همگام
۱	۵۲/۴۵۷	۵۲/۴۵۷	۵۸/۰۱۷	۵۸/۰۱۷
۲	۴۷/۵۴۳	۱۰۰	۴۱/۹۸۳	۱۰۰

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]

بر اساس یافته های جدول ۸ ،۵۸/۰۱۷ از واریانس متغیرهای همگام یا مستقل با اولین متغیر کانونی قابل توضیح است. این مقدار در متغیر کانونی دوم برابر با ۴۱/۹۸۳ است. می‌توان چنین نتیجه گرفت که دو مجموعه از متغیرهای مورد پژوهش با یکدیگر رابطه (همبستگی کانونی) معنی‌داری دارند. فردی که خودآگاهی هیجانی بیشتری دارد، خلاقیت هیجانی بیشتری نیز خواهد داشت.

بحث

هدف این پژوهش بررسی رابطه بین خودآگاهی هیجانی و حمایت محیطی(مجموعه اول یا متغیرهای مستقل) با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی(مجموعه دوم یا متغیرهای وابسته) در دانشجویان پرستاری می‌باشد. همان‌گونه که در نتایج پژوهش مشخص شده است دو مجموعه از متغیرهای مورد پژوهش با یکدیگر رابطه (همبستگی کانونی) معنی‌داری دارند و از مجموعه اول که شامل خودآگاهی هیجانی و حمایت محیطی است، خودآگاهی هیجانی قویترین رابطه را با متغیرهای مجموعه دوم که شامل خلاقیت هیجانی(۰/۹۱۲) و اشتیاق شغلی(۰/۸۰۴) می باشند، دارد و در عین حال از بین دو رابطه مذکور، بیشترین همبستگی کانونی بین خودآگاهی هیجانی(از مجموعه اول) و خلاقیت هیجانی(از مجموعه دوم) می باشد که با واریانس ۵۸/۰۱۷ تبیین می‌شود و نشان می دهد افرادی که خودآگاهی هیجانی بیشتری دارند خلاقیت هیجانی افزون‌تری را نشان می‌دهند. این یافته با نتایج پژوهش عباسی و همکاران[۹]، کریمی، عباسی، مرشدی [۱۱]، وان ریجز و همکاران[۱۲]، صادقی و همکاران[۱۵] و لوپز-گونزالز و آموتیو[۱۹] همسو می‌باشند. نتایج تحقیق انگل و همکاران [۳۰] نیز نشان داد، ادراک دانشجویان از جو محیط دانشگاه، ساختار محیط آموزشی و ارتباط دانشجویان با اساتید، از جمله شاخص‌های بهزیستی تحصیلی هستند که این پژوهش نیز همراستا با یافته حاضر است. از این رو اساتیدی که حمایت‌های هیجانی مناسبی برای دانشجویان ایجاد می‌نمایند، باعث افزایش انگیزه و اشتیاق در ایشان می‌شوند[۲۱]. نتایج پژوهش برلسون و پیکارد[۳۱] نشان داد که حمایت‌های محیطی اساتید از دانشجویان باعث افزایش انگیزش و عملکرد تحصیلی می‌شود و نجفی و همکاران [۳۲] نیز نشان دادند ۳۵ درصد سرزندگی تحصیلی توسط باورهای فراشناختی و ادراک از محیط کلاس قابل تبیین است و بین ادراک از محیط کلاس و سرزندگی تحصیلی همبستگی مثبت معناداری وجود دارد. بنابراین اساتید و مسئولین دانشگاه باید حساسیت هیجانی دانشجویان را پرورش دهند، آنان را در فعالیت‌های کلاس درس به طور هیجانی درگیر نمایند و محیط حمایتی را از جهت هیجانی در کلاس درس فراهم کنند تا آنان بتوانند به راحتی هیجانات خود را در زمینه ایده‌های جدید خود بیان نمایند، زیرا حمایت‌های هیجانی محیط آموزشی باعث افزایش خلاقیت و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان خواهد شد. همچنین از نظر شناختی، ابراز هیجانات مثبت، باعث می‌شودکه افراد پیوندهای تازه‌ای بین ایده‌های مختلف درک کرده و اطلاعات را سازمان دهند، یکپارچه سازند و راه‌حل‌های جدیدی را برای مشکل، خلق کنند. خلاقیت ناشی از این هیجانات، آمادگی فرد را برای درگیر شدن در فعالیت‌های مختلف بهبود و ارتقاء می‌بخشد، و بر این اساس افراد در برابر موانع و مشکلات انعطاف‌پذیرتر ظاهر می‌شوند[۳۳]. محمدی یوزباش کندی و همکاران [۳۴] نیز نشان دادند که هرچه میزان مشارکت انسانی و به‌هوشمندی در دانشجویان بالاتر باشد، میزان خودآگاهی‌هیجانی آنان یعنی حل‌مسأله ایشان نیز بالا خواهد رفت($p < ۰/۰۵$) که این نکته خود تأییدی بر یافته حاضر است. همچنین با در نظر گرفتن اینکه اشتیاق هیجانی می‌تواند منجر به افزایش اشتیاق شناختی و تحصیلی در دانشجویان شود، این عامل در روند تولید ایده‌های نوآورانه دانشجویان نیز می‌تواند مؤثر باشد[۱۰]. در تأیید این نکته، نتایج پژوهش صبری و همکاران[۳۵]، نیز حاکی از این بود که هوش هیجانی پیش‌بینی کننده میزان خلاقیت فرد می‌باشد($p < ۰/۰۵$). بنابراین به نظر می‌رسد به کار بردن نتایج از اینگونه پژوهش‌ها در برنامه‌های یادگیری و استفاده درست و به موقع از آگاهی هیجانی برای دانشجویان و بکار گرفتن صحیح حمایت محیطی (استاد، پدر، مادر، دوستان، و همکلاسی)، باعث رشد خلاقیت هیجانی دانشجو می‌شود که این امر اشتیاق تحصیلی را برای دانشجو در پی خواهد داشت. در پایان لازم به ذکر است از جمله محدودیت‌های تحقیق حاضر می‌توان به عدم استفاده از روش مصاحبه بالینی در انتخاب آزمودنی‌ها و اجرای پژوهش در شهر اهواز، و استفاده از پرسشنامه جهت جمع آوری داده ها اشاره کرد که می تواند منجر به سوگیری در نتایج شود و از این رو توصیه می‌شود

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]

تعمیم یافته‌ها به گروه‌ها و شهرهای دیگر با احتیاط صورت گیرد.

همچنین پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی از آزمودنی هایی در مقاطع تحصیلی مختلف استفاده کرده و همچنین با آموزش‌های مختلف به والدین تلاش شود از سنین کودکی بر روش‌های بروز خلاقیت و مؤلفه‌های خلاقیت هیجانی نظارت گردد و پس از آن نیز با برگزاری کارگاه‌های آموزشی در خصوص تاکتیک‌های خودآگاهی هیجانی و عوامل مرتبط با آن به حل مشکلات دانشجویان در محیط دانشگاه پرداخته شود. از سوی دیگر پیشنهاد می شود عوامل مؤثر در مناسب سازی محیط آموزشی مانند فضاهای کار عملی و کلاس‌های درس و حتی نحوه برخورد اساتید در دانشگاه، بررسی شده و همبستگی آن را با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی مورد تحقیق قرار گیرد.

نتیجه‌گیری

طبق نتایج پژوهش حاضر مشخص شد بین خودآگاهی هیجانی و حمایت محیطی با خلاقیت هیجانی و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان پرستاری رابطه وجود دارد ولی بیشترین رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته، مربوط به خودآگاهی هیجانی از مجموعه اول و خلاقیت هیجانی از مجموعه دوم است، از این رو مشخص شد درصورتی که دانشجویان پرستاری که در بدنه نظام سلامت جامعه می‌توانند نقش مهمی را ایفا نمایند اگر بتوانند در مسیر افزایش شناخت خود و هیجاناتشان گام بردارند و محیط آموزشی نیز نقش حمایتی را برای ایشان ایفا نماید، در رفتار خلاقانه و تفکر نوآورانه در محیط و اشتیاق برای تحصیل علم آنان تحولی ایجاد شده و از این رو با ارتقای ابعاد شخصیتی دانشجویان پرستاری و حمایت محیطی ایشان، به بدنه نظام درمان و سلامت جامعه، کمک شایان توجهی می شود.

ملاحظات اخلاقی

در این پژوهش رضایت آگاهانه مشارکت کنندگان، اخلاق در استفاده از پرسشنامه و رعایت حقوق انسانی مشارکت‌کنندگان در تمام طول تحقیق ملاک عمل بوده است. همچنین این مقاله مستخرج از رساله کارشناسی ارشد می باشد و دارای کد10620705971001 از دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز بوده است.

تضاد منافع

نویسندگان تصریح می نمایند که هیچگونه تعارض منافعی در مطالعه حاضر وجود ندارد.

سپاسگزاری

محققین این پژوهش بر خود لازم می‌دانند که از کلیه شرکت‌کنندگان در پژوهش حاضر که با بردباری به پرسشنامه های تحقیق پاسخ دادند، تشکر و قدردانی نماید.

منابع

1. Rafiee M, Barqie I, Sheikhalizadeh S. Investigating the relationship between educational climate and academic vitality with the moderating role of social achievement goals among students of the Faculty of Nursing, Tabriz University of Medical Sciences. Educ Strategy Med Sci. 2019; 12(4): 87-94. [Persian]
2. Fakhri M K, Mirzaian B, Banihashemian K. Correlation between general health with emotional intelligence and creativity in medical college students at Islamic Azad University, sari branch, sari, Iran. Qom University of Medical Sciences Journal. 2012 Jun; 10,6(2): 53-7. [Persian]
3. Sadeghi M, Amirian L, Vafapour H, Bazdode A. Compilation of causal model of the relationship between academic perfectionism and academic proclivity of medical students: with the role of mediation of emotional self-awareness. Educ Strategy Med Sci. 2019; 12 (2) :80-88 .URL: http://edcbmj.ir/article-1-1502-fa.html[Persian]
4. Shamsi F, Sheikholeslami R, Fooladcheng M, Yousefi F. The role of parenting styles in students' creative self-efficacy and emotional intelligence. M.Sc., Faculty of Educational Sciences and Psychology, Ministry of Science, Research and Technology, Shiraz University. 2012. [Persian]
5. Zareyi, S. Relationship between emotional intelligence, Emotional creativity and personality factors in students of universities in Qazvin." PhD diss., dissertation. Qazvin: Imam Khomeini International University. 2011. [Persian]
6. Averill J R. Emotional Creativity Inventory: Scale: construction and validation. Inmeeting of the International

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]

Society for Research on Emotion. Cambridge: MA 1994.
7. Kahu E R. Framing student engagement in higher education. Studies in higher education. 2013; 38(5): 758-73.
8. Trowler V. Student engagement literature review. The higher education academy. 2010; 11(1): 1-15.
9. Kettle M. International student engagement in higher education: Transforming practices, pedagogies and participation. Multilingual Matters. 2017.
10. Abbasy M, dargahy S, pirany Z, bonyady F. The role of procrastination and self-motivation in predicting students' enthusiasm. Iranian Journal of Medical Education 2015; 15(23): 160-9. [Persian]
11. Siu K W M, Wong Y L. Fostering creativity from an emotional perspective: Do teachers recognise and handle students' emotions?. International Journal of Technology and Design Education. 2016; 26(1): 105-21.
12. Karimi E, Abbasi M, Morshedi Z. The study of relationship between self-regulation, academic burnout and learning passion in predicting nursing student job adaptability. Educ Strategy Med Sci. 2019; 12(5): 121-32. URL: http://edcbmj.ir/article-1-1607-fa.html [Persian]
13. Van Rijn S, Schothorst P, Van't Wout M, Sprong M, Ziermans T, Van Engeland H, ..., Swaab H. Affective dysfunctions in adolescents at risk for psychosis: emotion awareness and social functioning. Psychiatry Res. 2011 May 15;187(1-2):100-5.
14. Szczygieł D, Buczny J, Bazińska R. Emotion regulation and emotional information processing: The moderating effect of emotional awareness. Personality and Individual differences. 2012; 52(3): 433-37.
15. Mohanna S, Talepasand S. The Relationship between Environmental Supports and Emotional Self-awareness with Academic Engagement: the Mediating role of Educational Well-being. Iranian Journal of Medical Education. 2016; 16: 31-42.
16. Sadeghi M, Amirian L, Vafapour H, Bazdode A. Compilation of causal model of the relationship between academic perfectionism and academic proclivity of medical students: with the role of mediation of emotional self-awareness. Educ Strategy Med Sci. 2019; 12(2): 80-8. URL:http://edcbmj.ir/article-1-1502-fa.html [Persian]
17. Rieffe C, Oosterveld P, Miers A C, Terwogt M M, Ly V. Emotion awareness and internalising symptoms in children and adolescents: The Emotion Awareness Questionnaire revised. Personality and Individual Differences. 2008; 45(8): 756-61.
18. Lopes P N, Salovey P, Côté S, Beers M, Petty R E. Emotion regulation abilities and the quality of social interaction. Emotion. 2005; 5(1): 113.
19. López S J, Calderon V J. Gallup student poll: measuring and promoting what is right with students, in Applied Positive Psychology. Improving Everyday Life, Health, Schools, Work, and Society, Eds S. I. Donaldson, M. Csikzenthmihalyi, and J. Nakamura (New York, NY: Routledge). 2016; 117-134.
20. Pietarinen J, Soini T, Pyhältö K. Students' emotional and cognitive engagement as the determinants of well-being and achievement in school. International Journal of Educational Research. 2014; 67: 40-51.
21. Pianta R C, Hamre B K. Conceptualization, measurement, and improvement of classroom processes: Standardized observation can leverage capacity. Educational researcher. 2009; 38(2): 109-19.
22. Belfi B, Goos M, De Fraine B, Van Damme J. The effect of class composition by gender and ability on secondary school students' school well-being and academic self-concept: A literature review. Educational research review. 2012; 7(1): 62-74.
23. Krejcie R V, Morgan D W. Determining sample size for research activities. Educational and psychological measurement. 1970; 30(3): 607-10.
24. Grant A M, Franklin J, Langford P. The self-reflection and insight scale: A new measure of private self-consciousness. Social Behavior and Personality: An International Journal. 2002; 30(8): 821-35.
25. Kauer SD, Reid SC, Crooke AH, Khor A, Hearps SJ, Jorm AF, Sanci L, et al. Self-monitoring using mobile phones in the early stages of adolescent depression: Randomized controlled trial. J Med Internet Res. 2012;14(3): 67.
26. Lent R W, Tracey T J, Brown S D, Soresi S, Nota L. Development of interests and competency beliefs in Italian adolescents: An exploration of circumplex structure and bidirectional relationships. Journal of Counseling Psychology. 2006; 53(2): 181.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]

27. Michaeli Manee F. Testing of Social–Cognitive Model of Academic Satisfaction in Undergraduate Students. Journal of Psychology. 2013; 17: 201-19.
28. Averill J R. Individual differences in emotional creativity: Structure and correlates. Journal of Personality. 1999; 67(2): 331-71.
29. Fredricks J A, Blumenfeld P C, Paris A H. School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. Review of educational research. 2004; 74(1): 59-109.
30. Engels N, Aelterman A, Petegem K V, Schepens A. Factors which influence the well-being of pupils in Flemish secondary schools. Educational studies. 2004; 30(2): 127-43.
31. Burleson W, Picard R W. Gender-specific approaches to developing emotionally intelligent learning companions. IEEE Intelligent Systems. 2007; 22(4): 62-69.
32. Najafi A, Khanekashi A, Homayoni A. The Modeling of Relationship Between Metacognitive Beliefs by Mediating Perceptions of the Classroom on Students' Academic vitality. Educ Strategy Med Sci. 2021; 14 (2) :1-9. [Persian]
33. Isazadegan A, Jenaabadi H, Saadatmand S. The Relationship between cognitive emotion regulation strategies, emotional creativity and academic performance with mental health in university students. Journal of Educational Psychology Studies. 2010; 71-92. [Persian]
34. Mohammadi Youzbashkandi F, Livarjani Sh, Hoseini Nasab D. The canonical analysis of self-compassion relation with emotional self-awareness among students of medical students medical. Journal of Education Strategies in Medical Sciences. 2019; 51,11(6): 121-128. [Persian]
35. Sabri M, Alborzi M, Bahrami M. Relationship between Family Communication Patterns, Creativity, Emotional Intelligence in High School Students. Journal of Modern Psychology. 2013; 9: 35-63. [Persian]

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-27]